

Tge ha il departament militar da zuppar?

Blers documents èn serrads per 80 onns

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Cussegliera naziunala Silva Semadeni ha tschentà dumondas criticas. Il departament militar sclauda per 80 onns l'invista per sias actas a partir dal 1959. Il pli aut istoricher svizzer sa vilenta pervi da quest agir.** «Èsi vair che la gronda part da las actas dal VBS na dastga betg vegnir consultada libramain suenter 30 onns? Èsi vair ch'i sa chatta tranter ils dossiers era tals cun in cuntegn che na giustifitgescha betg ina protecziun prolungada?» Quai ha *Silva Semadeni* vuli savair il glindesdi passà dal cussegl federal en l'ura da dumondas.

«Entirs archivs parzials»

Tenor lescha dastgassan sulet singuls dossiers vegnir serrads per pli ditg che 30 onns. En sia resposta conceda il cussegl federal ch'ins n'haja betg sulet sclaus singuls dossiers, mabain ord «motivs da ressursas entirs archivs parzials». En quests inventaris na dastgan ins uss per 80 onns betg prender invista libramain. Quai haja per consequenza ch'era «dossiers betg qualifitgads» crodian sut la protecziun prolungada, scriva il cussegl federal. Ditg cler e net: Er actas betg brisantas u schi-

zunt nuninteressantas vegnan sclausas per 80 onns.

Il suspect ch'ins haja serrà «la gronda part» da las actas a partir dals onns sessanta snega il cussegl federal: «La maiortad da las actas dal VBS pon ins consultar suenter 30 onns.» Cun «maiortad» manegia il cussegl federal dentant tuttas actas, betg sulet quellas a partir dal 1959.

Metter pals en las rodas

Per ils istorichers che vulan cumenzar a perscrutar quel temp è questa serrada dad actas sco pals en las rodas. Il president da la Societad svizra d'istorgia *Sacha Zala* discorra d'ina emprova sistematica da guntgir la lescha federala davart l'archivaziun – cunzunt damai ch'ins ha serrà l'archiv il pli impurtant dal VBS.

Tenor lezza vala en general in temp da protecziun da 30 onns. Sche las actas cuntegnan indicaziuns sensibilas da persunas èn ellas serradas per 50 onns. En singuls cas dastga l'administraziun prolungar il scumond d'invista. I sto sa tractar d'in cas urgent e l'administraziun dovra ferm arguments per tegnair secret anc pli ditg il dossier.

«Stgandalus», di Sacha Zala

Ina glista concisa ha enumerà fin uss singuls dossiers cun ina protecziun prolungada. Uss cuntegna la glista dentant cun las signaturas dal departament militar entirs archivs cun plirs tschients meters d'actas. «Uchia guntgeschan ins la veglia dal legislatur», crititgescha Zala sco pli aut istoricher da la Svizra. «Igl è in tric politic.»

In perscrutader che less leger ils documents stoppia uss dumandar per ina lubientscha. Ed anc sch'el obtegna quella saja el suenter sfurzà da suttametter sia publicaziun ad ina controlla da l'administraziun.

Zala ha ina tscherta chapientscha che singuls documents brisants ston vegnir tegnids secrets ed el fa gist in exempel persuerter. En ils onns sessanta haja la Svizra ponderà l'opziun dad armas atomaras. Sch'i existia plans concrets da construcziun per ina bumba nucleara na dastgian quels sa chapescha betg esser accessibels, di Zala. Ma l'entira discussiun surlonder en il departament militar, lezza na stoppia betg star sut protecziun. Ed i fiss impurtant che istorichers lavurian si senza impediments tals svilups politics.

Cussegliera naziunala Silva Semadeni ha tschentà dumondas criticas al cussegl federal il glindesdi passà.